

## Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1997-1998 (\*)

7 MEI 1998

### VOORSTEL VAN RESOLUTIE

waarbij de regering verzocht wordt de  
heer Melchior Wathelet op te roepen zijn  
ambt van rechter bij het Hof van Justitie van  
de Europese Gemeenschappen neer te leggen

### VOORSTEL VAN RESOLUTIE

betreffende het ambt van Melchior Wathelet  
bij het Hof van Justitie van de Europese  
Gemeenschappen

### VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE  
BINNENLANDSE ZAKEN, DE ALGEMENE  
ZAKEN EN HET OPENBAAR AMBT (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER **Rik DAEMS**

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft de onderhavige voorstellen  
van resolutie — waarvoor tijdens de plenaire ver-  
gadering van 30 april 1998 de urgentie was aangenomen —  
besproken tijdens twee vergaderingen :

- op 5 mei 1998 vond de algemene bespreking  
plaats (zie II);
- op 6 mei 1998 werden de amendementen be-  
sproken (zie III).

(1) Samenstelling van de commissie : zie blz. 2.

*Zie :*

- 1517 - 97 / 98 :

- N° 1 : Voorstel van resolutie van de heer Patrick Dewael.
- N° 2 en 3 : Amendementen.

*Zie ook :*

- N° 5 : Tekst aangenomen door de commissie.

- 1515 - 97 / 98 :

- N° 1 : Voorstel van resolutie van de heren Gerolf  
Annemans en Francis Van den Eynde.

(\*) Vierde zitting van de 49° zittingsperiode.

## Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1997-1998 (\*)

7 MAI 1998

### PROPOSITION DE RESOLUTION

demandant au gouvernement d'inviter  
M. Melchior Wathelet à démissionner de ses  
fonctions de juge à la Cour de justice des  
Communautés européennes

### PROPOSITION DE RESOLUTION

relative aux fonctions de  
Melchior Wathelet à la Cour de justice des  
Communautés européennes

### RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE  
L'INTERIEUR, DES AFFAIRES GENERALES ET  
DE LA FONCTION PUBLIQUE (1)

PAR M. **Rik DAEMS**

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ces propositions de  
résolution — pour lesquelles l'urgence avait été dé-  
cidée au cours de la séance plénière du 30 avril 1998  
— au cours de deux réunions :

- la discussion générale a eu lieu le 5 mai 1998  
(voir II);
- la discussion des amendements a eu lieu le  
6 mai 1998 (voir III).

(1) Composition de la commission : voir p. 2.

*Voir :*

- 1517 - 97 / 98 :

- N° 1 : Proposition de résolution de M. Patrick Dewael.
- N° 2 et 3 : Amendements.

*Voir également :*

- N° 5 : Texte adopté par la commission.

- 1515 - 97 / 98 :

- N° 1 : Proposition de résolution de MM. Gerolf Annemans  
et Francis Van den Eynde.

(\*) Quatrième session de la 49° législature.

De regering was op deze vergaderingen niet vertegenwoordigd.

*De indieners van de voorstellen* verklaarden daar principieel geen bezwaar tegen te hebben : *de heer Annemans* omdat zijn voorstel geen aanbeveling tot de regering richt en *de heer Dewael* omdat het in deze enkel de taak van de regering is de beslissingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers uit te voeren.

Er werd beslist de algemene bespreking van de beide voorstellen samen te voegen en het voorstel van resolutie van de heer Dewael als basistekst te beschouwen met het oog op de indiening van eventuele amendementen.

Op 7 mei 1998 werd onderhavig verslag ter goedkeuring aan de commissie voorgelegd.

## I. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN VAN DE INDIENERS VAN BEIDE VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE

**A. Voorstel van resolutie (de heer Dewael) waarbij de regering verzocht wordt de heer Melchior Wathelet op te roepen zijn ambt van rechter bij het hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen neer te leggen**

*De heer Dewael* bouwt zijn betoog op rond drie aandachtspunten :

1. *De heer Wathelet had nooit benoemd mogen worden in 1995*

Samengevat bepaalt artikel 167 van het EEG-verdrag dat een Europees rechter :

— dient te voldoen aan alle gestelde eisen om in zijn land de hoogste rechterlijke ambten te bekleden of bekend moet staan als kundige rechtsgeleerde;

(1) Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Janssens (Ch.).

### A. — Vaste leden :

C.V.P. HH. Brouns, De Crem, Mevr. Hermans, H. Vanpoucke.  
P.S. HH. Canon, Dufour, Janssens (Ch.).  
V.L.D. HH. Daems, Smets, Mevr. Van den Poel-Welkenhuyzen.  
S.P. H. Van Gheluwe, N.  
P.R.L.- HH. D'hondt (D.), Moer-  
F.D.F. man.  
P.S.C. H. Detremmerie.  
VI. H. De Man.  
Blok  
Agalev/H. Viseur (J.-P.).  
Ecolo

### B. — Plaatsvervangers :

HH. Cauwenberghs, Tant, Vandeurzen, Van Eetvelt, Van Overberghe.  
HH. Demotte, Meureau, Minne, Toussaint.  
HH. Dewael, Eeman, Huts, Taelman.  
Mevr. Croes-Lieten, HH. Delathouwer, Janssens (R.).  
Mevr. Cornet, H. de Donnée, Mevr. Herzet.  
HH. Fournaux, Lefèvre.  
HH. Huysentruyt, Lowie.  
HH. Tavernier, Wauters.

### C. — Niet-stemgerechtigde leden :

V.U. H. Van Hoorebeke.  
Onafh. Mevr. Bastien.

Le gouvernement n'était pas représenté lors de ces réunions.

*Les auteurs des propositions* déclarent n'y voir aucun inconvénient : *M. Annemans*, parce que sa proposition n'adresse aucune recommandation au gouvernement et *M. Dewael*, parce qu'en l'espèce, la mission du gouvernement se limite à exécuter les décisions du parlement.

Il a été décidé de n'organiser qu'une seule discussion générale pour les deux propositions et de prendre la proposition de M. Dewael comme texte de base pour le dépôt d'amendements éventuels.

Le présent rapport a été soumis pour approbation à la commission le 7 mai 1998.

## I. — EXPOSES INTRODUCTIFS DES AUTEURS DES DEUX PROPOSITIONS DE RESOLUTION

**A. Proposition de résolution (de M. Dewael) demandant au gouvernement d'inviter M. Melchior Wathelet à démissionner de ses fonctions de juge à la Cour de justice des Communautés européennes**

*M. Dewael* articule son exposé autour de trois questions :

1. *M. Wathelet n'aurait jamais pu être nommé en 1995*

En résumé, l'article 167 du Traité instituant la Communauté économique européenne prévoit qu'un juge européen :

— doit réunir toutes les conditions requises pour l'exercice, dans son pays, des plus hautes fonctions juridictionnelles ou être un jurisconsulte possédant des compétences notoires;

(1) Composition de la commission :

Président : M. Janssens (Ch.).

### A. — Membres titulaires :

C.V.P. MM. Brouns, De Crem, Mme Hermans, M. Vanpoucke.  
P.S. MM. Canon, Dufour, Janssens (Ch.).  
V.L.D. MM. Daems, Smets, Mme Van den Poel-Welkenhuyzen.  
S.P. M. Van Gheluwe, N.  
P.R.L.- MM. D'hondt (D.), Moer-  
F.D.F. man.  
P.S.C. M. Detremmerie.  
VI. M. De Man.  
Blok  
Agalev/M. Viseur (J.-P.).  
Ecolo

### B. — Membres suppléants :

MM. Cauwenberghs, Tant, Vandeurzen, Van Eetvelt, Van Overberghe.  
MM. Demotte, Meureau, Minne, Toussaint.  
MM. Dewael, Eeman, Huts, Taelman.  
Mme Croes-Lieten, MM. Delathouwer, Janssens (R.).  
Mme Cornet, M. de Donnée, Mme Herzet.  
MM. Fournaux, Lefèvre.  
MM. Huysentruyt, Lowie.  
MM. Tavernier, Wauters.

### C. — Membres sans voix délibérative :

V.U. M. Van Hoorebeke.  
Indép. Mme Bastien.

— alle waarborgen voor zijn onafhankelijkheid dient te bieden.

Men mag er evenwel van uitgaan dat de beslissing van de regering om de heer Wathelet in 1995 als Europees rechter voor te dragen, in plaats van met deze benoemingsvoorwaarden rekening te houden, slechts de uitvoering van een politiek akkoord betrof. Dergelijk akkoord was op dat ogenblik overigens tekenend voor de binnen deze regering gehanteerde moraliteit.

Deze beslissing werd zeer slecht onthaald, zowel binnen de Europese instellingen als bij de lidstaten, en vormde een negatief signaal voor onze Europese geloofwaardigheid.

In zijn langdurige ambtsperiode als minister van Justitie is de heer Wathelet er inderdaad niet in geslaagd fundamentele hervormingen op het vlak van justitie door te voeren.

Daarenboven heeft hij in 1995, bij de laatste regeringsvorming, zonder schroom de portefeuille van Landsverdediging aanvaard als springplank naar zijn latere politieke benoeming bij het Europees Hof van Justitie.

## *2. De heer Wathelet had nooit mogen herbenoemd worden in 1997*

Deze benoeming voor een nieuwe ambtsperiode van de heer Wathelet als Europees rechter is volkomen onbegrijpelijk in het licht van de commotie die sedert augustus 1996 in ons land is ontstaan en van de besluiten van de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop het onderzoek door politie en gerecht werd uitgevoerd in de zaak « Dutroux-Nihoul en consorten », waarin vermeld werd dat, inzake de opvolging van de voorwaardelijke invrijheidstelling van Marc Dutroux, « de verantwoordelijkheid van de heer Wathelet in aanmerking te nemen valt ».

De toenmalige minister van Justitie verklaarde overigens dat de herbenoeming van de heer Wathelet niet de meest gelukkigste beslissing was, maar hij werd door onder meer de SP-coalitiepartner teruggefloten.

Op interpellaties achteraf antwoordde de eerste minister dat de vermelding van de heer Wathelet in het verslag van de onderzoekscommissie op zich reeds een voldoende sanctie uitmaakte.

Een en ander heeft wel tot gevolg dat, vooral in de magistratuur, iedereen geneigd is zich aan zijn functie vast te klampen en dat de regering de grootste moeite heeft om tuchtprocedures tot een goed einde te brengen.

Men dient er daarenboven op te wijzen dat het Europees Parlement, door de aanvaarding van het verslag-Schulz, nog verder is gegaan door de heer Wathelet ook aansprakelijk te stellen voor de invrijheidstelling zelf van Marc Dutroux.

Ook daaruit hebben noch de regering, noch de heer Wathelet conclusies getrokken.

— doit offrir toutes les garanties d'indépendance.

On peut toutefois supposer que plutôt que de tenir compte des conditions de nomination précitées, la décision du gouvernement de présenter la candidature de M. Wathelet aux fonctions de juge européen en 1995, n'a été que le résultat d'un accord politique. Un tel accord était d'ailleurs caractéristique de la moralité pratiquée par ledit gouvernement.

Cette décision a été très mal accueillie, tant au sein des institutions européennes que dans les Etats membres, et a porté préjudice à notre crédibilité au niveau européen.

Durant la longue période au cours de laquelle il a été ministre de la Justice, M. Wathelet n'est effectivement pas parvenu à réaliser des réformes fondamentales dans le domaine de la Justice.

Il a de surcroît accepté sans hésitation, lors de la formation de l'actuel gouvernement, en 1995, le portefeuille de la Défense nationale, qui lui a servi de marchepied pour obtenir sa nomination politique ultérieure à la Cour de Justice des Communautés européennes.

## *2. Le mandat de M. Wathelet n'aurait jamais dû être renouvelé en 1997*

La nomination de M. Wathelet à un nouveau mandat de juge européen est totalement incompréhensible si l'on considère la vive émotion qui s'est emparée de notre pays depuis août 1996 et les conclusions de la commission d'enquête parlementaire chargée d'examiner la manière dont l'enquête, dans ses volets policiers et judiciaires, a été menée dans « l'affaire Dutroux-Nihoul et consortes », selon lesquelles « il y a lieu de retenir la responsabilité du ministre de la Justice de l'époque, M. Wathelet » en ce qui concerne la libération conditionnelle de Marc Dutroux.

Le ministre de la Justice de l'époque avait d'ailleurs déclaré que la reconduction du mandat de M. Wathelet n'était pas la décision la plus heureuse qui ait été prise, mais il avait été rappelé à l'ordre notamment par le partenaire gouvernemental SP.

En réponse aux interpellations développées par la suite, le premier ministre a fait valoir que le fait d'être cité dans le rapport de la commission d'enquête était en soi une sanction suffisante.

Il en résulte que, surtout au sein de la magistrature, chacun est tenté de s'accrocher à sa fonction et que le gouvernement éprouve d'énormes difficultés à mener à bien les procédures disciplinaires.

Il y a lieu en outre de faire observer qu'en approuvant le rapport Schulz, le Parlement européen est encore allé plus loin en tenant également M. Wathelet pour responsable de la libération proprement dite de Marc Dutroux.

Ni le gouvernement ni M. Wathelet n'ont tiré leurs conclusions de ce rapport.

### 3. *De heer Wathelet moet zijn ambt neerleggen*

De vaststelling dat de heer Wathelet in functie blijft als Europees rechter vormt een ondraaglijke gedachte en tart het rechtsgevoel.

Indien dit obstakel niet wordt weggenomen, zal de toepassing van welke tuchtprocedure dan ook, althans in hoofde van magistraten, dode letter blijven.

De regering dient eerst en vooral te erkennen dat de benoeming van de heer Wathelet een foute beslissing was.

Indien vervolgens, in navolging van het Europees Parlement, ook nog de Kamer van volksvertegenwoordigers tot een politieke uitspraak komt nopens de heer Wathelet, zal dit er tenminste toe leiden dat de instellingen met zichzelf in het reine komen, zelfs al kunnen ze betrokkene er niet toe verplichten zijn ambt neer te leggen.

### **B. Voorstel van resolutie (de heren Annemans en Van den Eynde) betreffende het ambt van Melchior Wathelet bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen**

Uit de hoorzitting van de heer Wathelet voor de onderzoekscommissie « Dutroux-Nihoul en consorten » is gebleken dat de beslissing tot invrijheidstelling van Marc Dutroux niet louter ambtelijk werd afgedaan, doch dat de persoonlijke inbreng van minister Wathelet wezenlijk was.

Dit leidt ertoe hem in dit dossier een beleidsfout te kunnen aanwrijven, hetgeen trouwens ook de mening was van het Europees Parlement na de goedkeuring van het rapport-Schulz.

Het komt er thans niet op aan een heksenjacht te ontketen omwille van de recente ontsnapping van Marc Dutroux. Het gaat hem wel om de politieke verantwoordelijkheid voor het geheel van het dossier-Dutroux.

Tot op heden hebben twee ministers deze verantwoordelijkheid op zich genomen en heeft ook de commandant van de rijkswacht zijn conclusies getrokken.

Niemand in de magistratuur heeft vooralsnog die stap gezet en hierin schijnt evenmin verandering te komen na de ontsnapping van Dutroux. Het zal trouwens niet gebeuren zolang de heer Wathelet zich aan zijn functie blijft vastklampen. Wat dit laatste betreft, mag men niet vergeten dat de heer Wathelet op de steun van de eerste minister kon rekenen in diens afhandeling van het dossier-Dutroux.

Nu is echter het moment aangebroken voor het Parlement om een aanvang te maken met het herstel van de geloofwaardigheid. Teneinde de maatschappelijke verwerking van de zaak-Dutroux mogelijk te maken, dient het Parlement een krachtig signaal te geven aan de samenleving, ongeacht of de heer Wathelet uiteindelijk al dan niet zijn ontslag aanbiedt.

### 3. *M. Wathelet doit démissionner de ses fonctions*

Le fait que M. Wathelet reste en fonction en sa qualité de juge européen est une pensée insoutenable et constitue un camouflet pour tous ceux qui ont une certaine idée de la justice.

Si cet obstacle n'est pas levé, l'application de toute forme de procédure disciplinaire, du moins dans le chef des magistrats, restera lettre morte.

Le gouvernement doit avant tout reconnaître que c'était une erreur de nommer M. Wathelet.

Si par la suite, suivant en cela l'exemple du Parlement européen, la Chambre des représentants prend, elle aussi, position, sur le plan politique, à propos de M. Wathelet, cette initiative permettra au moins aux institutions d'avoir la conscience nette, même si elles ne peuvent obliger l'intéressé à démissionner de ses fonctions.

### **B. Proposition de résolution (de MM. Annemans et Van den Eynde) relative aux fonctions de Melchior Wathelet à la Cour de justice des Communautés européennes**

Il est ressorti de l'audition de M. Wathelet devant la commission d'enquête « Dutroux-Nihoul et consortes » que la décision de remettre Marc Dutroux en liberté n'a pas été l'aboutissement d'un cheminement purement administratif, mais que le ministre Wathelet est effectivement intervenu personnellement.

Il est par conséquent logique que l'on puisse lui imputer une faute politique dans ce dossier, ainsi que l'a d'ailleurs aussi estimé le Parlement européen après l'approbation du rapport Schulz.

Il ne s'agit pas de déclencher aujourd'hui une chasse aux sorcières à la suite de la récente escapade de Marc Dutroux, mais de déterminer les responsabilités politiques pour l'ensemble du dossier Dutroux.

Jusqu'à présent, deux ministres ont pris leurs responsabilités et le commandant de la gendarmerie a, lui aussi, tiré les conclusions qui s'imposaient.

Personne n'en a fait autant pour l'instant dans la magistrature et aucun changement ne paraît se dessiner après l'évasion de Dutroux. Il n'en sera du reste rien tant que M. Wathelet se cramponnera à sa fonction. A ce propos, on ne peut perdre de vue que M. Wathelet a pu compter sur l'appui du premier ministre lorsque celui-ci régla le dossier Dutroux.

Le moment est cependant venu pour le parlement de veiller à restaurer la crédibilité. Afin de permettre la métabolisation sociale de l'affaire Dutroux, il s'impose que le parlement lance un signal fort à la société, que M. Wathelet finisse ou non par présenter sa démission.

Er dienen zich twee mogelijkheden aan : ofwel vraagt de regering aan de heer Wathelet om zijn ambt neer te leggen ofwel doet het Parlement rechtstreeks een oproep aan betrokkene. In dit verband kijkt de heer Annemans met belangstelling uit naar de standpunten van de overige fracties.

## II. — ALGEMENE BESPREKING

*De heer Vanvelthoven* had gehoopt dat dit debat, door het ontslag van de heer Wathelet dat hem, — zo heeft de spreker daar steeds over gedacht — zou sieren, niet had hoeven plaatsvinden. Nu dat ontslag uitblijft, had hij een signaal verwacht van het Europees Hof van Justitie zelf.

Gelet op de gehavende instellingen en op het gebrek aan vertrouwen van de burgers in die instellingen, wordt in het huidige politieke klimaat in België de dringende noodzaak aanvoeld om hervormingen door te voeren teneinde dat vertrouwen te herstellen. Daartoe hebben de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken, alsmede de heer De Ridder, luitenant-generaal van de rijkswacht, ontslag genomen. Zulks wijst erop dat topfunctionarissen beseften dat ze een gebaar moesten stellen. Van de heer Wathelet mag dus worden verwacht dat ook hij zijn verantwoordelijkheid op zich neemt.

De spreker erkent de verdiensten van de heer Wathelet tijdens de uitoefening van zijn ministeriële mandaten — alleen vraagt hij zich af of hij indertijd niet al te veel hooi op zijn vork heeft genomen — : tussen 1990 en 1995 nam de begroting van het departement Justitie, onder het gezag van de heer Wathelet, met 38 % toe; ook hij was het die in 1995 de wet heeft ingesteld die het mogelijk maakt Belgen die zich in het buitenland aan pedofiliepraktijken schuldig maken, gerechtelijk te vervolgen in België.

De heer Vanvelthoven verwijt de parlementaire onderzoekscommissie « Dutroux-Nihoul » in haar eerste verslag een dubbelzinnige formulering te hebben gehanteerd omtrent de verantwoordelijkheid van minister Wathelet die « in aanmerking te nemen valt » : deze zinsnede heeft immers aanleiding gegeven tot volkomen tegenstrijdige interpretaties.

Bovendien heeft een resolutie gericht aan de regering, aan de EU-Ministerraad of aan de Europese Commissie nauwelijks zin. Daar het gaat om een rechter in het Europese Hof van Justitie, moet erover worden gewaakt het principe van de scheiding der machten niet te schenden.

De regering en de EU-Ministerraad zijn ontegenzeggelijk verantwoordelijk voor de voordracht van de kandidatuur van de heer Wathelet; dat betekent evenwel niet dat ze hem ook tot ontslag kunnen dwingen. Alleen het Europese Hof van Justitie kan, in bepaalde gevallen, een van zijn rechters uit het ambt ontzetten. Het voorstel van resolutie van de heer Dewael zal dus in die zin moeten worden geamendeerd. Alleen op die voorwaarde zullen de spreker en zijn fractie het voorstel steunen, teneinde het

Deux possibilités se présentent : ou bien le gouvernement invite M. Wathelet à démissionner ou bien le parlement lance un appel direct à l'intéressé. M. Annemans serait très intéressé de connaître les positions des autres groupes à cet égard.

## II. — DISCUSSION GENERALE

*M. Vanvelthoven* avait espéré que le présent débat puisse être évité grâce à la démission de M. Wathelet, dont il a en effet toujours pensé qu'elle le grandirait. Faute d'une telle démission, il s'attendait à un signal de la Cour européenne de Justice elle-même.

Le climat politique en Belgique est marqué par la nécessité urgente de réformes afin de restaurer les institutions détériorées et par la confiance endommagée que les citoyens leur accordent. Que les ministres de la Justice et de l'Intérieur, MM. De Clerck et Vande Lanotte, ainsi que le lieutenant-général de gendarmerie, M. De Ridder, aient démissionné pour rétablir cette confiance, indique que des responsables au plus haut niveau savaient que ce geste était nécessaire. On peut donc attendre de M. Wathelet qu'il prenne lui aussi ses responsabilités.

L'orateur estime qu'il faut reconnaître les mérites de M. Wathelet dans l'exercice de ses fonctions ministérielles, — tout en se demandant par ailleurs si celui-ci n'assumait pas de trop lourdes responsabilités à cette époque — : entre 1990 et 1995, le budget du département de la Justice a crû de 38 % sous l'autorité du ministre Wathelet; c'est également lui qui, en 1995, a introduit la loi permettant les poursuites judiciaires en Belgique à l'égard d'auteurs de faits de pédophilie commis à l'étranger.

M. Vanvelthoven reproche à la commission d'enquête parlementaire « Dutroux-Nihoul » l'ambiguïté de son premier rapport en ce qui concerne la responsabilité du ministre Wathelet, qui « doit être retenue » : cette phrase a en effet donné lieu à des interprétations totalement contradictoires.

En outre, une résolution adressée au gouvernement, au Conseil des ministres de l'UE ou à la Commission européenne n'a guère de sens. Etant donné qu'il s'agit d'un juge de la Cour européenne de Justice, il faut veiller à ne pas porter atteinte au principe de la séparation des pouvoirs.

Si le gouvernement et le Conseil des ministres de l'UE portent incontestablement la responsabilité d'avoir présenté la candidature de M. Wathelet, ils ne peuvent toutefois le contraindre à démissionner. Seule la Cour européenne de Justice peut, dans des cas bien déterminés, démettre un de ses juges. La proposition de résolution de M. Dewael devra donc être amendée dans ce sens. L'intervenant et son groupe ne soutiendraient la proposition qu'à cette condition, dans le but de restaurer la confiance des

vertrouwen van de burgers in hun democratische instellingen te herstellen en zonder dat terzake sprake kan zijn van enige persoonlijke fout van de heer Wathelet.

\*  
\* \*

*De heer Tavernier* stelt vast dat de diepe misnoegdheid van de bevolking, die nochtans een krachtig signaal vereist, nog steeds wordt onderschat. Het terugtreden van de heer Wathelet is terzake heel belangrijk.

Het beleid van de heer Wathelet werd al aangevochten toen hij nog vice-eerste minister en minister was; reeds in 1993 werd zijn ontslag gevraagd.

De heer Wathelet draagt zelf de verantwoordelijkheid voor de symboliek van het ontslag waartoe hij vandaag wordt opgeroepen. De zwakheid van zijn beleid als minister strookt immers niet echt met het vernieuwend imago waarvan hij blijk heeft willen geven tijdens zijn « ronde van Vlaanderen ».

Ook de heer Tavernier betreurt dit debat; dat had alleen kunnen worden voorkomen indien de heer Wathelet ontslag had genomen of indien de regering hem niet had voorgedragen voor een tweede ambts-termijn als rechter in het Europees Hof van Justitie. Die beslissing van de regering, die werd gesteund door de meerderheid, was een vergissing : de voorstellen van resolutie die ter discussie liggen, bieden een laatste kans om de schade die deze beslissing heeft berokkend te beperken. Het Parlement moet het verwachte signaal geven.

\*  
\* \*

*Mevrouw Bastien* is van mening dat het ontslag van de heer Wathelet wenselijk is, niet uit hoofde van zijn ambt van rechter bij het Europees Hof van Justitie maar uit hoofde van zijn ambt van minister. Ze laakt de verwarring die erin bestaat te beweren dat de handhaving van de heer Wathelet in zijn huidige ambt de Belgische magistraten de mogelijkheid biedt zich aan hun verantwoordelijkheid te onttrekken. De magistraten hebben immers geen politieke verantwoordelijkheid : tegen hun vergissingen of fouten bij de uitoefening van hun ambt moeten de in het Gerechtelijk Wetboek vastgestelde tuchtprocedures worden ingesteld. De politieke overheid is verantwoordelijk voor de slechte werking en *dito* organisatie van het gerecht.

\*  
\* \*

*De heer Jean-Jacques Viseur* maant het Parlement aan niet te zwichten voor de terechte beroering van

citoyens dans les institutions démocratiques et sans qu'il puisse être question d'une faute personnelle de M. Wathelet en la matière.

\*  
\* \*

*M. Tavernier* constate que le profond malaise au sein de la population est encore toujours sous-estimé alors qu'il requiert un signal fort. Le retrait de M. Wathelet revêt à cet égard une importance considérable.

La politique de M. Wathelet était déjà contestée à l'époque où il exerçait ses responsabilités de vice-premier ministre et de ministre et sa démission avait déjà été demandée en 1993.

M. Wathelet porte lui-même la responsabilité du caractère symbolique qui entoure la démission qui lui est demandée aujourd'hui. En effet, la faiblesse de la politique qu'il a menée lorsqu'il exerçait ses fonctions ministérielles cadre bien peu avec l'image novatrice qu'il a cherché à imposer lors de son « tour de Flandre ».

M. Tavernier regrette lui aussi le débat qui a lieu. Ce débat n'aurait pu être évité que si M. Wathelet avait démissionné ou si le gouvernement ne l'avait pas présenté pour un second mandat de juge à la Cour européenne de Justice. Cette décision du gouvernement, appuyée par la majorité, fut une erreur : les propositions de résolution en discussion offrent une dernière chance de limiter les dégâts qu'elle a occasionnés et le Parlement doit donner le signal attendu.

\*  
\* \*

*Mme Bastien* estime la démission de M. Wathelet souhaitable, non pas en tant que juge à la Cour européenne de Justice, mais en tant qu'ancien ministre. Elle dénonce l'amalgame qui consiste à prétendre que le maintien de M. Wathelet dans ses fonctions actuelles permet aux magistrats belges de se soustraire à leurs responsabilités. Les magistrats n'exercent en effet pas de responsabilité politique : les erreurs ou les fautes qu'ils commettent dans l'exercice de leurs fonctions doivent faire l'objet des procédures disciplinaires prévues par le Code judiciaire. La responsabilité des dysfonctionnements de la justice et de la désorganisation judiciaire incombe au pouvoir politique.

\*  
\* \*

*M. Jean-Jacques Viseur* invite le Parlement à ne pas céder à l'émotion légitime de la population pour

de bevolking om politieke of communautaire rekeningen te vereffenen. Hij verzoekt het Parlement de feiten, de begrippen en de beginselen die met deze zaak verbonden zijn strikt en redelijk in beschouwing te nemen.

De aard van de verantwoordelijkheid van de heer Wathelet, de bevoegdheid van de assemblee terzake en de mogelijke gevolgen van die analyse moeten inderdaad worden bepaald, rekening houdend met het recht en het grondwettelijk gebruik.

Het is verkeerd zich te verschuilen achter de conclusies van de parlementaire onderzoekscommissie. De argumenten van de indieners van de voorstellen van resolutie, die verwijzen naar de verantwoordelijkheid van de gewezen minister voor het ondertekenen van het ministerieel besluit tot voorwaardelijke invrijheidstelling van Dutroux, staan haaks op de conclusies van deze commissie (waarvan ze nochtans lid waren), die een verband leggen tussen die verantwoordelijkheid en de slordigheid bij de voortgangscntrole van die voorwaardelijke invrijheidstelling.

De door de gewezen minister gestelde daad is overduidelijk geen persoonlijke fout, maar brengt ongetwijfeld wel zijn *politieke verantwoordelijkheid* in het gedrang. Indien hij minister zou zijn geweest op het ogenblik dat de stoffelijke overschotten van de verdwenen kinderen werden teruggevonden, zou die verantwoordelijkheid hem onvermijdelijk tot ontslag hebben gedwongen omdat hij niet langer voldoende moreel gezag zou hebben gehad om enig departement te leiden.

De spreker zet zijn analyse voort en wijst erop dat er geen enkel precedent bestaat van ontslag van een lid van een wetgevende assemblee uit hoofde van zijn verantwoordelijkheid als lid van de uitvoerende macht. Derhalve moet worden vastgesteld dat de politieke verantwoordelijkheid van nature ophoudt bij de beëindiging van het ambt van minister. Het begrip politieke verantwoordelijkheid berust op de noodzaak het departement of het korps dat een fout heeft begaan te versterken door de macht en het gezag die nodig zijn over te dragen aan een nieuwkomer. De politieke verantwoordelijkheid, die een verantwoordelijkheid zonder fout is, kan dus niet verder reiken dan de overdracht van bevoegdheid. Aangezien de heer Wathelet geen uitvoerende functie en geen politieke macht meer heeft, kan men vaststellen dat hij verantwoordelijk is, maar daar mogen geen gevolgen aan worden verbonden.

Een andere opvatting van verantwoordelijkheid vindt ingang in België, namelijk de *functionele verantwoordelijkheid*, die het begrip politieke verantwoordelijkheid uitbreidt tot de leiding over een administratie of een grote dienst. Dat begrip onderstelt het bestaan van een verantwoordelijkheid zonder fout wanneer de werking van een administratie of een korps in vraag kan worden gesteld. Het houdt in dat het hoofd van die administratie of dat korps zijn ambt neerlegt en zich ter beschikking stelt van de

régler des comptes politiques ou communautaires et à envisager avec rigueur et raison les faits, les notions et les principes en cause.

Il convient en effet d'identifier la nature de la responsabilité de M. Wathelet, la compétence de l'assemblée à cet égard et les conséquences que cette analyse permet d'inférer compte tenu du droit et de la pratique constitutionnelle.

Il est abusif de s'abriter derrière les conclusions de la commission d'enquête parlementaire. Les arguments des auteurs des propositions de résolution, qui évoquent la responsabilité de l'ancien ministre pour la signature de l'arrêté ministériel de libération conditionnelle de Dutroux, se trouvent en contradiction avec les conclusions de cette commission, —dont ils étaient cependant membre —, lesquelles associent cette responsabilité à la négligence qui a entouré le suivi de cette libération conditionnelle.

Si l'acte posé par l'ancien ministre ne relève à l'évidence pas de la faute personnelle, sa *responsabilité politique* est toutefois incontestablement engagée; s'il avait été en fonction à l'époque où les corps des enfants disparus ont été découverts, cette responsabilité l'aurait inmanquablement conduit à la démission, puisqu'il n'aurait plus disposé de l'autorité morale suffisante pour assumer la direction de quelquel département que ce soit.

Poursuivant son analyse, l'intervenant relève qu'il n'existe aucun précédent de démission d'un membre d'une assemblée législative à la suite de responsabilités exécutives qu'il aurait exercées. Il faut dès lors constater que, par nature, la responsabilité politique s'éteint avec la perte des fonctions ministérielles. La notion de responsabilité politique puise son fondement dans la nécessité de renforcer le département ou le corps qui a commis une faute en transférant à un nouveau venu les pouvoirs et l'autorité nécessaires. La responsabilité politique, qui est une responsabilité sans faute, ne peut donc s'étendre au-delà du transfert d'autorité. M. Wathelet n'exerçant plus de fonctions exécutives, on peut reconnaître sa responsabilité, mais on ne peut y attacher de conséquences, puisqu'il n'exerce plus d'autorité politique.

Une autre notion de responsabilité est en train de s'imposer en Belgique : il s'agit de la *responsabilité fonctionnelle*, dont le concept étend la notion de responsabilité politique à la direction d'une administration ou d'un grand service. Cette notion postule l'existence d'une responsabilité sans faute lorsque le fonctionnement d'une administration ou d'un corps peut être mis en question. Elle implique que le responsable de cette administration ou de ce corps résilie sa fonction et se met à la disposition de l'Etat pour

Staat om andere functies te bekleden. Het ontslag van luitenant-generaal De Ridder is daarvan een voorbeeld.

Wat de functionele verantwoordelijkheid betreft, merkt de heer Jean-Jacques Viseur op dat de heer Wathelet geen enkele verantwoordelijkheid uitoefent ten aanzien van een administratie of een korps van de Belgische federale Staat. Hij is evenmin de vertegenwoordiger van België of van de federale regering binnen het Europees Hof van Justitie. De Belgische instellingen zijn dus niet bevoegd om te beoordelen of de werking van het Europees Hof van Justitie in het gedrang komt door het ambt dat de gewezen minister er bekleedt en of zijn ontslag uit dat ambt dat Hof ten goede komt.

De spreker gaat ten slotte in op de *straf- en tucht-rechtelijke verantwoordelijkheid* die de heer Wathelet ten laste zou kunnen worden gelegd. Een dergelijke verantwoordelijkheid onderstelt een (zelfs onvrijwilige) fout, met name een handeling die ieder normaal behoedzaam mens onder dezelfde omstandigheden niet zou hebben gesteld. De structurele hervormingen die momenteel aan de gang zijn om een herhaling van de gebeurtenissen van 1995 en 1996 te voorkomen, bewijzen volgens de spreker dat in dit geval een dergelijke fout niet kan worden ingeroepen.

De heer Jean-Jacques Viseur houdt evenwel ook rekening met een vierde soort van verantwoordelijkheid, die moet worden gezien in een louter wraakzuchtige opvatting van het politiek bestel (hetgeen de instelling die zich daar aan zou overleveren in diskrediet brengt), dan wel past in een communautair ingegeven « terreur », hetgeen het imago van de Staat al evenmin zou herstellen.

De Belgische regering kan geen gevolg geven aan het voorstel van resolutie van de heer Dewael, waarbij de heer Wathelet wordt uitgenodigd om ontslag te nemen; krachtens artikel 167 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap gebeurt de benoeming van de rechters in het Europees Hof van Justitie immers « in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de Lidstaten ». Zo een Staat enige druk uitoefent op een rechter die de nationaliteit van die Staat bezit, zou dat de voor de werking van het Hof van Justitie kenmerkende rechtszekerheid in het gedrang brengen.

Voorts werden in verband met de verlenging van het mandaat van de heer Wathelet op 28 april 1997 in de commissie voor de Justitie moties ingediend; de eenvoudige motie werd aangenomen en sindsdien heeft zich geen enkel nieuw politiek feit voorgedaan.

De intrekking van het mandaat van de heer Wathelet zou buiten iedere verhouding staan tot zijn verantwoordelijkheid, zoals die door de parlementaire onderzoekscommissie werd bepaald; die intrekking zou haast neerkomen op een beroepsverbod. De verschuiving van het begrip verantwoordelijkheid zonder fout naar een beroepsverbod zou fataal zijn

remplir d'autres fonctions. La démission du lieutenant-général De Ridder illustre ce principe.

Du point de vue de la responsabilité fonctionnelle, M. Jean-Jacques Viseur relève que M. Wathelet n'exerce aucune responsabilité sur une administration ou un corps dépendant de l'Etat fédéral belge. Il n'est pas davantage le représentant de la Belgique ou de son gouvernement au sein de la Cour européenne de Justice. Les institutions belges n'ont donc pas de compétence pour apprécier si le fonctionnement de la Cour européenne de Justice est affecté par les fonctions que l'ancien ministre y exerce et si sa démission de cette fonction peut avoir un effet bénéfique pour cette Cour.

L'intervenant examine enfin la *responsabilité pénale ou disciplinaire* qui pourrait être imputée à M. Wathelet. Ce type de responsabilité suppose une faute, fût-elle involontaire, c'est à dire un comportement que, placé dans les mêmes conditions, tout homme normalement prudent n'aurait pas commis. Les réformes structurelles actuellement entreprises pour que les événements de 1995-1996 ne puissent pas se reproduire, démontrent selon l'orateur qu'une telle faute ne peut être invoquée en l'occurrence.

Mais M. Jean-Jacques Viseur examine encore l'hypothèse d'un quatrième type de responsabilité, qui relèverait soit d'une conception purement vengeresse du système politique, — et qui déshonorerait l'institution qui s'y livrerait — soit d'une logique de terreur linguistique, — qui ne restaurerait pas d'ailleurs l'image de l'Etat.

Le gouvernement belge ne peut donner suite à la proposition de résolution de M. Dewael en invitant M. Wathelet à démissionner puisqu'en vertu de l'article 167 du Traité instituant la Communauté économique européenne, les juges à la Cour européenne de Justice sont nommés de commun accord par les gouvernements des Etats membres. Toute pression exercée par un Etat à l'égard d'un juge qui a la nationalité de cet Etat bafouerait la sécurité juridique qui s'attache au fonctionnement de la Cour de Justice.

En outre, le renouvellement du mandat de M. Wathelet a fait l'objet de motions déposées le 28 avril 1997 en commission de la Justice; la motion pure et simple a été adoptée et aucun fait politique nouveau n'est intervenu depuis cette décision.

Le retrait du mandat de M. Wathelet serait disproportionné par rapport à sa responsabilité telle que la commission d'enquête parlementaire l'a définie et s'apparenterait à un interdit professionnel. Le glissement de la notion de responsabilité sans faute vers l'interdit professionnel serait néfaste à l'exercice de la responsabilité politique, qui paraît aujourd'hui si

voor de uitoefening van de politieke verantwoordelijkheid, die thans zo belangrijk is voor het herstel van de werking van de 's lands instellingen.

Ter afronding doet de spreker een beroep op de verantwoordelijkheidszin van de volksvertegenwoordigers : zij mogen niet toegeven aan de verleiding om aan opbod te doen en moeten hun emotie afwegen tegen hun democratische verantwoordelijkheid. De Kamerleden kunnen dat doen door de voorstellen van resolutie in hun huidige formulering te verwerpen.

\*  
\* \*

*De heer Jean-Pierre Viseur* stelt vast dat het ontslag van de heer Wathelet al meer dan een jaar wordt gevraagd. Hij waarschuwt voor het gevaar van die sfeer van acute « démissionitis », dat de krachten van het land meer verdeelt dan samenbrengt.

Het is van belang en dringend om de noodzakelijke hervormingen door te voeren, inzonderheid bij de administratie van het departement Justitie. Het moet de bedoeling zijn om te werken met een systeem van tijdelijke mandaten voor de ambten waaraan een grote verantwoordelijkheid verbonden is, waarbij die ambten geregeld behoren te worden geëvalueerd; tot slot mag er terzake geen enkele partij-politieke bemoeiing zijn, op welk niveau dan ook.

Zijn fractie is gewonnen voor de vraag tot ontslag van de heer Wathelet, die verantwoordelijk is omdat hij een fout of in ieder geval een nalatigheid heeft begaan. De verklaringen van de eerste minister als zou het feit dat de heer Wathelet genoemd wordt in het verslag van de parlementaire onderzoekscommissie, voor de betrokkene reeds een toereikende sanctie zijn, heeft voor nog meer verwarring gezorgd bij de publieke opinie; een en ander wettigt overigens de vrees dat bijgevolg geen enkele sanctie mogelijk is tegen al wie in dat verslag vermeld wordt.

\*  
\* \*

*De heer Eerdekens* en diens fractie zullen het voorstel steunen dat de heer Wathelet in diens hoedanigheid van magistraat zal verzoeken de nodige conclusies te trekken.

De spreker onderstreept dat de voormalige minister van Justitie ontegensprekelijk verantwoordelijk is voor de voorwaardelijke invrijheidstelling van Dutroux en voor de opvolging waarmee die gepaard ging. Dat de onderzoekscommissie niet beweerd heeft dat de heer Wathelet rechtstreeks verantwoordelijk is voor die voorwaardelijke invrijheidstelling, neemt niet weg dat hij terzake een morele fout heeft begaan. Het uitblijven van de met die invrijheidstelling gepaard gaande opvolging is dan weer een politieke fout.

Aangezien twee ministers en de hoogste gezagdrager van de rijkswacht na de ontsnapping van Du-

importante pour la restauration du fonctionnement des institutions de l'Etat.

En conclusion, l'intervenant en appelle à la responsabilité des membres de la Chambre pour qu'ils résistent à la tentation de la surenchère et passent l'émotion au filtre de leur responsabilité démocratique en rejetant les propositions de résolution telles qu'elles sont rédigées.

\*  
\* \*

*M. Jean-Pierre Viseur* constate que la question de la démission de M. Wathelet est à l'ordre du jour depuis plus d'un an et attire l'attention sur les dangers de ce climat de « démissionnisme aigu », qui divise plus qu'il n'unit les forces du pays.

Il est important et urgent de procéder aux réformes qui s'imposent, principalement dans l'administration de la justice, afin d'aboutir à un système de mandats temporaires pour les fonctions à haute responsabilité, d'évaluation régulière de ces postes et qui exclue toute intervention partisane à quelque niveau que ce soit.

Son groupe soutient l'idée de demander la démission de M. Wathelet, dont la responsabilité est assortie d'une faute ou en tout cas de négligence. Les déclarations du premier ministre selon lesquelles le fait d'avoir été cité dans le rapport de la commission d'enquête parlementaire représente pour M. Wathelet une sanction suffisante, n'ont fait qu'accroître la confusion dans l'opinion publique; elles accréditent en outre la crainte qu'aucune des personnes citées dans le rapport ne peuvent dès lors faire l'objet de sanctions.

\*  
\* \*

*M. Eerdekens* et son groupe soutiendront la proposition qui invitera M. Wathelet, en qualité de magistrat, à tirer les conclusions de la situation.

Il souligne la responsabilité incontestable de l'ancien ministre de la Justice dans la libération conditionnelle de Dutroux et le suivi qui l'a accompagnée. Si la commission d'enquête n'avait en effet pas retenu la responsabilité directe de M. Wathelet dans cette libération conditionnelle, celle-ci constitue cependant une faute morale; mais l'absence de suivi qui l'a accompagnée relève quant à elle de la faute politique.

Dès lors que deux ministres et le plus haut responsable de la gendarmerie ont posé un geste fort à la

troux een krachtig signaal hebben gegeven, moet wie ten tijde van die rampzalige gebeurtenissen verantwoordelijkheid droeg er de conclusies uit trekken. Bovendien hebben de democratie, de instellingen en het Europees Hof van Justitie er belang bij zich niet bloot te stellen aan kritiek. De heer Wathelet dient derhalve te worden verzocht om in eer en geweten de nodige conclusies te trekken.

\*  
\* \*

*De heer Tant* vindt dat de ter bespreking voorliggende voorstellen van resolutie het Parlement op de limiet van zijn bevoegdheden brengen.

Voorts wijst ook hij erop dat deze bespreking slechts van verre verband houdt met de ontsnapping van Dutroux, behalve dan dat sindsdien met meer aandrang een beroep wordt gedaan wordt op eenieders verantwoordelijkheidszin.

Hij is het eens met de heer Vanvelthoven als die het heeft over de dubbelzinnigheid waarmee in het eerste verslag van de parlementaire onderzoekscommissie de verantwoordelijkheid van de heer Wathelet wordt geformuleerd. Hij constateert evenwel dat ingevolge de kortstondige ontsnapping van Dutroux, twee ministers zelf hun verantwoordelijkheid hebben opgenomen door hun ontslag aan te bieden. Een soortgelijke stap kan naar analogie worden verwacht van de voormalige minister van Justitie, wiens politieke verantwoordelijkheid is veranderd in een morele verantwoordelijkheid omdat hij niet langer een ministerieel ambt uitoefent. Het komt bijgevolg hem toe zelf te oordelen welke gevolgen hij aan die vaststelling moet verbinden en welke daaruit voortvloeiende stappen hij moet nemen.

In het tweede verslag van de parlementaire onderzoekscommissie is duidelijk gewezen op het aspect normvervaging; het enige antwoord daarop is een beroep doen op de verantwoordelijkheidszin van elkeen.

Het Parlement kan maar optreden binnen de grenzen van zijn bevoegdheden. Op grond daarvan kan het de heer Wathelet louter verzoeken de verantwoordelijkheid die hij de zijne acht, op zich te nemen.

\*  
\* \*

*Mevrouw Van de Castele* brengt in herinnering dat haar fractie lang vóór augustus 1996 de portefeuillewissel aan de kaak heeft gesteld. Dat gebeurde toen de heer Wathelet, die pas minister van Landsverdediging was geworden, moest worden vervangen omdat hij was benoemd tot rechter in het Europese Hof van Justitie. Op het stuk van de politieke deontologie viel sindsdien een kentering ten goede te noteren.

Voorts is al meermaals geïnterpelleerd over de rechtstreekse politieke verantwoordelijkheid van de heer Wathelet, niet alleen naar aanleiding van de

suite de l'évasion de Dutroux, il faut que ceux qui portaient une responsabilité à l'époque des faits désastreux en tirent les conclusions. En outre, il est de l'intérêt de la démocratie, des institutions et de la Cour de Justice européenne de ne pas prêter le flanc à des critiques et c'est pourquoi il convient d'inviter M. Wathelet à tirer en son âme et conscience les conclusions qui s'imposent.

\*  
\* \*

*M. Tant* considère que les propositions de résolution en discussion placent le Parlement à la limite de ses compétences.

Il relève lui aussi que la discussion en cours n'a qu'un rapport éloigné avec l'évasion de Dutroux, sauf que depuis lors, l'appel au sens des responsabilités de chacun se fait plus pressant.

Il se déclare d'accord avec les propos de M. Vanvelthoven en ce qui concerne l'ambiguïté avec laquelle le premier rapport de la commission d'enquête parlementaire a défini la responsabilité de M. Wathelet. Il constate toutefois qu'à la suite de la brève évasion de Dutroux, deux ministres ont assumé une responsabilité personnelle en présentant leur démission. Un geste similaire pourrait par analogie être attendu de l'ancien ministre de la Justice, dont la responsabilité politique, du fait qu'il n'exerce plus de fonction ministérielle, s'est transformée en responsabilité morale. Il lui revient dès lors d'apprécier lui-même les conclusions à tirer de cette constatation et les actes qui en résultent.

Le second rapport de la commission d'enquête parlementaire a mis l'estompement de la norme en évidence qui ne permet pas d'autre réponse que l'appel au sens des responsabilités de chacun.

Le Parlement ne peut agir que dans les limites de ses compétences et c'est pourquoi il ne peut qu'inviter M. Wathelet à assumer les responsabilités qu'il estime être les siennes.

\*  
\* \*

*Mme Van de Castele* rappelle que son groupe a dénoncé la valse des portefeuilles bien avant le mois d'août 1996, lorsqu'à peine nommé il a fallu remplacer M. Wathelet nommé à la fonction de juge à la Cour européenne de Justice. Une évolution positive s'est dessinée depuis lors en ce qui concerne la déontologie politique.

La responsabilité politique directe de M. Wathelet a également fait l'objet de plusieurs interpellations, non seulement en raison de la libération condition-

voorwaardelijke invrijheidstelling van Dutroux, maar ook inzake de slonzigheid waarmee het departement Justitie werd geleid.

Zo de heer Wathelet zich vastklampt aan zijn rechterlijk ambt, legt hij een zware hypotheek op de geloofwaardigheid van de parlementaire onderzoekscommissie, het Parlement en het hele politieke bestel.

Niets wijst erop dat de politieke fractie waartoe de heer Wathelet behoorde van mening zal veranderen. Toch onderschrijft die fractie het standpunt om de voormalige minister te verzoeken spontaan zijn ontslag aan te bieden. De spreekster vreest evenwel dat die oproep niets zal uithalen.

De regering heeft na de publicatie van het eerste verslag van de parlementaire onderzoekscommissie, waarin werd gewezen op de rol van de heer Wathelet, ingestemd met de verlenging van zijn mandaat. De verantwoordelijkheid van de regering is er dus des te groter door. De regering behoort derhalve ook haar eigen verantwoordelijkheid op zich te nemen en de heer Wathelet te verzoeken een stap opzij te zetten.

De heer Jean-Jacques Viseur is tot dusver de eerste en enige die aan het thans behandelde vraagstuk een communautaire dimensie heeft gegeven, wat niet wegneemt dat « politieke verantwoordelijkheid » in het noorden des lands ontegensprekelijk anders wordt aanvoeld dan in het zuiden. Omdat men in Vlaanderen gevoeliger is voor de begrippen « politieke verantwoordelijkheid » en « deontologie », wordt door de houding van de heer Wathelet en van zijn fractie, in Vlaanderen meer dan in Wallonië schade toegebracht aan de democratische instellingen.

\*  
\* \*

*De heer D'hondt* onderstreept dat, hoewel deze voorstellen van resolutie werden ingediend naar aanleiding van de ontsnapping van Dutroux, ze geen rechtstreeks verband houden met die ontsnapping.

Hij stelt vast dat de regering niet het duidelijke signaal heeft gegeven dat door de bevolking werd verwacht, hoewel zij dat wel degelijk had gekund, eerst na het verslag van de parlementaire onderzoekscommissie, daarna bij de verlenging van het mandaat van de heer Wathelet. De regering schokt voort als een ontregelde robot, die op het verkeerde ogenblik handelt. De spreker heeft ook vragen bij de hypocrisie van de meerderheidspartijen die de regering hebben gesteund. De eis tot ontslag van de heer Wathelet behoort tot de regering te worden gericht, niet tot de heer Wathelet zelf; hij is immers niet langer minister noch parlamentslid en hij is evenmin verplicht gevolg te geven aan de druk om ontslag te nemen. Een en ander neemt niet weg dat de heer Wathelet verantwoordelijkheidszin aan de dag moet leggen, hetgeen hij overigens al eerder had moeten doen. Feit is evenwel dat de regering zijn benoeming heeft verlengd en terzake de volle verantwoordelijkheid draagt. De heer D'hondt wil een duidelijk stand-

nelle de Dutroux, mais également en raison de la négligence avec laquelle le département de la Justice a été géré.

Mais en s'accrochant à son siège de juge, M. Wathelet fait peser une lourde hypothèque sur la crédibilité de la commission d'enquête parlementaire, du Parlement et du monde politique tout entier.

Bien que rien n'indique que le groupe politique auquel appartenait M. Wathelet soit disposé à revoir son attitude, son groupe souscrit la position qui consiste à inviter l'ancien ministre à présenter spontanément sa démission. Elle craint toutefois que cet appel restera lettre morte.

La responsabilité du gouvernement, qui a approuvé la prolongation du mandat de M. Wathelet après la publication du premier rapport de la commission d'enquête, qui le mettait en cause, n'en est que plus grande. Le gouvernement doit dès lors lui aussi reconnaître sa responsabilité en invitant M. Wathelet à se retirer.

Si M. Jean-Jacques Viseur est le premier et le seul à avoir insinué une dimension communautaire dans le problème évoqué aujourd'hui, la notion de responsabilité politique n'est à l'évidence pas évaluée de la même manière au nord et au sud du pays. En raison de la sensibilité flamande plus aigüe aux notions de responsabilité et de déontologie, l'attitude de M. Wathelet et de son groupe est plus dommageable pour les institutions démocratiques en Flandre qu'en Wallonie.

\*  
\* \*

*M. D'hondt* souligne que, bien que ces propositions de résolutions aient été déposées dans le prolongement de l'évasion de Dutroux, elles sont sans lien direct avec celle-ci.

Il constate que le gouvernement n'a pas saisi les occasions offertes d'abord par le rapport de la commission d'enquête parlementaire et ensuite par la reconduction du mandat de M. Wathelet, pour donner le signal fort qu'attendait la population, mais avance au contraire comme un automate déréglé qui agirait à contre-temps. Il s'interroge aussi sur l'hypocrisie des partis de la majorité qui ont soutenu le gouvernement. M. Wathelet n'étant plus ni ministre, ni membre du Parlement et n'ayant pas davantage l'obligation d'obtempérer aux pressions qui s'exercent en vue de sa démission, ce n'est pas à lui que devrait s'adresser la demande de sanction, mais au gouvernement. Il est vrai que M. Wathelet doit, et aurait d'ailleurs déjà dû, agir en homme responsable. Mais c'est le gouvernement qui l'a reconduit et sa responsabilité est entière. Partagé entre d'une part, la préoccupation d'adopter une attitude claire susceptible de restaurer la confiance et, d'autre part le souci d'éviter les règlements de compte à résonnance

punt innemen om het vertrouwen te herstellen, maar wil anderzijds ook communautair geladen afrekeningen, demagogie, amalgamen en hypocrisie voorkomen. Toch kan het voorstel van resolutie van de heer Dewael op zijn bijval rekenen.

\*  
\*   \*

*De heer Decroly* wijst, wat de heer Wathelet betreft, op een van de aspecten van zijn verantwoordelijkheid dat aan bod komt in de beide verslagen van de parlementaire onderzoekscommissie.

Een van de belangrijkste dysfuncties waarop werd gewezen in het tweede verslag van de parlementaire onderzoekscommissie heeft betrekking op de gebrekkige begeleiding van informanten en tipgevers. Terzake draagt de heer Wathelet een exclusieve en enorme politieke verantwoordelijkheid. De voormalige minister van Justitie heeft immers het initiatief genomen om daarover bij vertrouwelijke ministeriële circulaire instructies te geven en heeft de zaak in dat verband naar zich toegetrokken. Daardoor heeft hij niet alleen het Parlement buitenspel gezet, hoewel daar met betrekking tot dat knelpunt grondig werk werd geleverd; omdat hij heeft nagelaten terzake wetgevend op te treden, is hij tevens voorbijgegaan aan een door de huidige regering erkende prioriteit.

### III. — BESPREKING VAN DE AMENDEMENTEN

Alvorens het door de fractieleiders van de vier meerderheidspartijen ingediende amendement n° 4 (Stuk n° 1517/3) toe te lichten, betreurt *de heer Vanvelthoven* nogmaals dat de heer Wathelet in deze niet uit eigen beweging een duidelijk teken heeft gegeven. Dat ware van aard geweest de bespreking van deze resoluties te vermijden.

Het komt er thans op aan om, vanuit de Kamer van volksvertegenwoordigers, een voldoende sterk signaal naar betrokkene uit te zenden. Te dien einde zou de resolutie door een betekenisvolle meerderheid moeten gedragen zijn.

Na intens overleg met alle fracties, is gebleken dat men geen consensus nopens een tekst tot stand kon brengen.

Vandaar de indiening van amendement n° 4 dat door de fractieleiders van de meerderheid kon worden onderschreven.

Dat amendement stelt voor de gehele resolutie te vervangen door een nieuwe tekst die uitgaat van vier vaststellingen, zijnde :

— het ontslag, na de ontsnapping van Marc Dutroux, van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie en de terbeschikkingstelling van zijn ambt door de commandant van de rijkswacht, dit in het belang van de democratische instellingen van de rechtsstaat;

communautaire, la démagogie, l'amalgame et l'hypocrisie, M. D'hondt a toutefois un préjugé favorable à l'égard de la proposition de résolution de M. Dewael.

\*  
\*   \*

*M. Decroly* attire l'attention sur une des responsabilités que les deux rapports de la commission d'enquête parlementaire ont mis en évidence dans le chef de M. Wathelet.

Un des dysfonctionnements majeurs mis en lumière par le second rapport de la commission d'enquête parlementaire, concerne la mauvaise gestion des informateurs et des indicateurs. M. Wathelet en porte la responsabilité politique exclusive et écrasante. En effet, l'ancien ministre de la Justice a pris sur lui de donner des instructions en la matière par circulaire ministérielle confidentielle et s'est réservé le travail dans ce domaine. Ce faisant, il a non seulement mis le Parlement hors jeu alors que celui-ci développait une activité intense à ce sujet, mais en ne légiférant pas en la matière, il a également négligé une priorité reconnue par le gouvernement actuel.

### III. — DISCUSSION DES AMENDEMENTS

Avant de commenter l'amendement n° 4 (Doc. n° 1517/3) présenté par les chefs de groupe des quatre partis de la majorité, *M. Vanvelthoven* déplore une nouvelle fois que M. Wathelet n'ait pas fait un geste clair de sa propre initiative. Un tel geste aurait permis d'éviter de devoir discuter ces propositions de résolutions.

Il importe à présent que la Chambre des représentants lance un signal suffisamment fort à l'intéressé. Il conviendrait à cet effet qu'une majorité significative soutienne la proposition de résolution à l'examen.

Après une concertation intense avec tous les groupes, il s'est avéré qu'il était impossible de parvenir à un consensus sur un texte.

Aussi un amendement n° 4, auquel tous les chefs de groupe de la majorité ont pu souscrire, a-t-il été présenté.

Cet amendement vise à remplacer l'ensemble de la résolution par un nouveau texte qui se fonde sur quatre constatations, à savoir :

— la démission, à la suite de l'évasion de Marc Dutroux, des ministres de l'Intérieur et de la Justice et la mise à disposition de son mandat par le commandant de la gendarmerie, et ce, dans l'intérêt des institutions démocratiques de l'Etat de droit;

— de aanbeveling van de onderzoekscommissie-Dutroux, waarin wordt gesteld dat de verantwoordelijkheid van de heer Wathelet in aanmerking dient genomen te worden;

— de dringende oproep van het Europees Parlement dd. 6 november 1997 aan de heer Wathelet om zijn ambt als Europees rechter neer te leggen;

— het feit dat het Belgisch Parlement geen bevoegdheid heeft om een einde te maken aan de opdracht van een rechter in het Europees Hof van Justitie.

Gelet op deze vaststellingen, wordt een dringende oproep gericht aan Melchior Wathelet om, in het belang van de geloofwaardigheid van de democratische instellingen, in alle aspecten zijn verantwoordelijkheid op te nemen.

De heer Vanvelthoven geeft toe dat hijzelf de voorkeur gaf aan een tekst waarbij de heer Wathelet zou worden opgeroepen zijn ambt neer te leggen. Hij heeft echter moeten vaststellen dat zulke tekst geen betekenisvolle meerderheid zou bekomen. Zijn interpretatie van het opnemen van verantwoordelijkheid is evenwel deze van neerlegging van het uitgeoefende ambt.

Vandaar ook zijn oproep om dit amendement n° 4 in ruime mate te steunen en zich te hoeden voor het uitzenden, bewust of onbewust, van verkeerde signalen. Dit laatste zou het geval kunnen zijn indien een oproep tot de heer Wathelet om zijn ambt neer te leggen, wordt weggestemd.

\*  
\* \*

*De heer Reynders* wenst drie opmerkingen te formuleren :

1. In hun amendement roepen de vier meerderheidspartijen de heer Wathelet op om zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen.

Men kan zich afvragen wat men hieronder dient te verstaan. De interpretatie die na de goedkeuring van het eerste verslag van de onderzoekscommissie-Dutroux aan het opnemen van verantwoordelijkheid werd gegeven, was immers het in functie blijven. Ontslag nemen zou inderdaad worden beschouwd als het ontvluchten van zijn verantwoordelijkheid.

2. Het eerste verslag van de onderzoekscommissie-Dutroux heeft de verantwoordelijkheid van de heer Wathelet inzake de opvolging van de voorwaardelijke invrijheidstelling van Marc Dutroux in aanmerking genomen.

De regering — hierin overigens meermaals gesteund door de meerderheidspartijen in het Parlement — heeft hem desondanks in 1997 opnieuw voorgedragen voor een nieuwe ambtstermijn als rechter in het Europees Parlement.

Thans, naar aanleiding van de commotie rond de ontsnapping van Marc Dutroux, wensen de meerderheidspartijen plots dat de heer Wathelet zijn verantwoordelijkheid op zich neemt.

— la recommandation de la commission d'enquête « Dutroux », aux termes de laquelle la responsabilité de M. Wathelet doit être retenue;

— l'appel pressant que le Parlement européen a lancé à M. Wathelet le 6 novembre 1997 afin qu'il démissionne de ses fonctions de juge européen;

— le fait que le Parlement belge n'a aucune compétence pour mettre fin au mandat d'un juge à la Cour de justice des Communautés européennes.

Eu égard à ces constatations, M. Melchior Wathelet est instamment invité à prendre ses responsabilités à tous les égards, afin de sauvegarder la crédibilité des institutions démocratiques.

M. Vanvelthoven reconnaît qu'il aurait personnellement préféré un texte invitant M. Wathelet à démissionner. Il a toutefois dû constater qu'un tel texte ne recueillerait pas de majorité significative. Il estime pourtant quant à lui que prendre ses responsabilités, c'est démissionner de ses fonctions.

Il invite dès lors la commission à soutenir l'amendement n° 4 à une large majorité et à prendre garde d'envoyer, sciemment ou non, des signaux qui pourraient être mal interprétés, ce qui pourrait être le cas si l'on rejetait une proposition invitant M. Wathelet à démissionner.

\*  
\* \*

*M. Reynders* formule les observations suivantes :

1. Dans leur amendement, les quatre partis de la majorité invitent M. Wathelet à prendre ses responsabilités.

On peut se demander ce qu'il convient d'entendre par là. Après l'adoption du premier rapport de la commission d'enquête Dutroux, on a interprété la « prise de responsabilité » comme étant le maintien en fonctions. Toute démission serait en effet considérée comme une fuite devant ses responsabilités.

2. Le premier rapport de la commission d'enquête Dutroux a retenu la responsabilité de M. Wathelet au niveau du suivi de la libération conditionnelle de Marc Dutroux.

Le gouvernement — d'ailleurs soutenu à cet égard à plusieurs reprises par les partis de la majorité au Parlement — a néanmoins à nouveau présenté sa candidature en 1997 pour un nouveau mandat comme juge européen.

À l'heure actuelle, à la suite de l'émotion suscitée par l'évasion de Marc Dutroux, les partis de la majorité demandent subitement que M. Wathelet assume sa responsabilité.

Wat heeft het Europees Hof van Justitie dan wel met de ontsnapping van Marc Dutroux te maken ?

3. Dat men een oproep lanceert tot een gewetensonderzoek door de heer Wathelet na de dramatische gebeurtenissen van de laatste twee jaren, kan men nog aanvaarden. Men dient deze oproep dan evenwel ook te richten tot de regering en de volksvertegenwoordigers van de meerderheid die de voordracht voor een nieuwe ambtstermijn van de heer Wathelet hebben gedaan, respectievelijk ondersteund. Zo niet voert men een hypocriet schouwspel op.

Vandaar de indiening van amendement n° 2 (Stuk n° 1517/3) door de heer Reynders om de resolutie in die zin aan te vullen.

\*  
\* \*

*De heer Dewael* schaart zich achter amendement n° 2 van de heer Reynders.

Vervolgens betreurt hij de door de heer Jean-Jacques Viseur vertolkte argumenten van communautaire aard.

Wat zijn reactie op amendement n° 4 betreft, herinnert de spreker nogmaals aan de bepalingen van artikel 167 van het EEG-Verdrag met betrekking tot de benoemingsvoorwaarden van rechters in het Europees Hof van Justitie. Uit de lezing hiervan moge blijken dat de voordracht van de heer Wathelet op louter politieke motieven stoelde, aangezien hij eigenlijk niet aan de benoemingsvoorwaarden voldeed. Dit behoort uiteraard tot de verantwoordelijkheid van de regering.

Men mag het evenmin voorstellen alsof deze resolutie enkel te maken heeft met de ontsnapping van Dutroux.

Het gaat uiteraard om veel meer en meer bepaald om de zware politieke verantwoordelijkheid van de heer Wathelet voor het gebrek aan fundamentele justitiële hervormingen tijdens zijn zevenjarige ambtsperiode als minister van Justitie. Ook de persoonlijke fouten en de beslissingen inzake de voorlopige invrijheidstelling van Dutroux en de opvolging ervan, mag men niet uit het oog verliezen.

De enige vraag die dan nog overblijft, is deze : beschikt de heer Wathelet nog over voldoende morele autoriteit om een functie als Europees rechter uit te oefenen ?

De heer Dewael betwist vervolgens de stelling volgens welke het Parlement geen bevoegdheid heeft om zich over deze kwestie uit te spreken. Zowel de voordracht inzake de benoeming, als inzake de herbenoeming van de heer Wathelet waren politieke beslissingen van de regering, die meermaals het voorwerp waren van interpellaties. Deze werden steevast besloten met de goedkeuring door de meerderheid van een eenvoudige motie. Hieruit kan men

En quoi l'évasion de Marc Dutroux concerne-t-elle la Cour de justice des Communautés européennes ?

3. On peut encore comprendre qu'on lance un appel à M. Wathelet, afin qu'il procède à un examen de conscience après les événements dramatiques des deux dernières années. Il conviendrait néanmoins d'inviter le gouvernement et les députés de la majorité qui ont présenté ou soutenu sa candidature pour un nouveau mandat à faire de même. Tout autre démarche serait hypocrite.

C'est la raison pour laquelle M. Reynders présente un amendement (n° 2, Doc. n° 1517/3) tendant à compléter la résolution en ce sens.

\*  
\* \*

*M. Dewael* appuie l'amendement n° 2 de M. Reynders.

Il déplore ensuite les arguments de nature communautaire invoqués par M. Jean-Jacques Viseur.

En ce qui concerne sa réaction à l'amendement n° 4, il rappelle une fois encore les dispositions de l'article 167 du traité instituant la Communauté économique européenne, qui définit les conditions de nomination des juges à la Cour de justice des Communautés européennes. La lecture de ces dispositions permet de constater que la présentation de M. Wathelet se fondait sur des motifs purement politiques, étant donné qu'il ne satisfaisait pas aux conditions de nomination. Cela relève évidemment de la responsabilité du gouvernement.

On ne peut pas non plus présenter les choses comme si la proposition de résolution à l'examen était motivée uniquement par l'évasion de Dutroux.

Elle s'inscrit évidemment dans un contexte bien plus large et en particulier dans celui de la lourde responsabilité politique qui incombe à M. Wathelet en ce qui concerne la non-réalisation de réformes fondamentales dans le domaine de la Justice au cours des sept années où il s'est trouvé à la tête de ce département. Les erreurs personnelles commises et les décisions prises dans le cadre de la libération conditionnelle de Dutroux et de son suivi ne doivent pas non plus être perdues de vue.

La seule question qui se pose encore est la suivante : M. Wathelet a-t-il encore l'autorité morale nécessaire pour exercer une fonction en tant que juge européen ?

M. Dewael conteste ensuite le point de vue selon lequel le Parlement ne serait compétent pour se prononcer sur cette question. La présentation de M. Wathelet tant en vue de sa nomination qu'en vue du renouvellement de son mandat étaient des décisions politiques du gouvernement, qui ont à plusieurs reprises fait l'objet d'interpellations. Celles-ci ont systématiquement débouché sur l'adoption d'une motion pure et simple par la majorité. On peut en

afleiden dat de Kamer wel degelijk bevoegd is om over dit onderwerp een debat te voeren.

Is men er zich wel van bewust dat het vertrouwen van de meerderheid in de regering, na de voordracht inzake zijn herbenoeming, het enige signaal is dat dit Parlement reeds naar de heer Wathelet heeft uitgezonden ?

Vandaar dat hij ook rustig alle individuele oproepen tot ontslag naast zich neer kan leggen.

Een van dit Parlement uitgaand krachtig en andersluidend signaal, waar ook het Europees Hof van Justitie wellicht rekening moet mee houden, dringt zich dan ook op.

Daarbij is het niet voldoende dat men, zoals in amendement n° 4, de betrokkene oproept zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen. De heer Wathelet is immers een aanhanger van hetgeen men de « Eyskens-doctrine » zou kunnen noemen, zijnde het opnemen van verantwoordelijkheid gelijkstellen, niet met abdiceren, maar met het verder uitoefenen van zijn functies.

Dat voor de heer Vanvelthoven het oproepen tot het nemen van verantwoordelijkheid gelijkstaat met een oproep tot het ter beschikking stellen van het ambt, kan men nog aanvaarden. Is dit evenwel ook de opvatting van de PSC-fractie, die men achter amendement n° 4 heeft kunnen scharen ?

De heer Dewael steunt de wens om, zo mogelijk, eenparig of met een zo groot mogelijke meerderheid een resolutie te stemmen.

Dit mag echter niet uitmonden in vaagheid, zoals het wellicht soms het geval is geweest in het verslag van de onderzoekscommissie-Dutroux.

Vandaar dat de heer Dewael vasthoudt aan zijn oproep tot ontslag van de heer Wathelet, zoals thans geformuleerd in zijn amendement n° 5 (Stuk n° 1517/3), medeondertekend door de heren Daems en Tavernier en door mevrouw Van de Casteele en mevrouw Van den Poel-Welkenhuysen.

Hij wijst erop dat, indien de heer Vanvelthoven zich — samen met zijn fractie — houdt aan zijn recent in de Kamer afgelegde uitspraken, deze resolutie wellicht over een betekenisvolle meerderheid beschikt.

\*  
\* \*

*De heer Annemans dient amendement n° 1* (Stuk n° 1517/2) in, waarin hij de Kamer voorstelt de heer Wathelet te verzoeken zijn ontslag in te dienen als rechter in het Europees Hof van Justitie; de bespreking over dat amendement heeft *de facto* reeds plaatsgevonden.

*Amendement n° 3* (Stuk n° 1517/3) stelt de Kamer voor ook mevrouw A. Thily, procureur-generaal te Luik, te verzoeken haar ambt neer te leggen en al-

déduire que la Chambre est bel et bien compétente pour débattre de ce sujet.

A-t-on conscience que la confiance que la majorité a accordée au gouvernement après la présentation en vue du renouvellement de son mandat est le seul signal que le Parlement ait déjà adressé à M. Wathelet ?

Cela explique également qu'il puisse ignorer tous les appels individuels lui demandant de démissionner.

Il s'impose dès lors que le Parlement lance un autre signal, fort, dont même la Cour de justice européenne devra sans doute tenir compte.

Il ne suffit pas, dans ce contexte, comme le prévoit l'amendement n° 4, d'inviter instamment l'intéressé à prendre ses responsabilités. M. Wathelet est en effet un adepte de ce que l'on pourrait appeler la « doctrine Eyskens », laquelle consiste à assimiler la prise de responsabilités non pas à l'abdication, mais à la poursuite de l'exercice de ses fonctions.

On peut encore admettre qu'aux yeux de M. Vanvelthoven, l'exhortation à prendre ses responsabilités équivaille à une exhortation à mettre son mandat à disposition. N'est-ce toutefois pas également la conception du groupe PSC, que l'on a pu rallier à l'amendement n° 4 ?

M. Dewael estime également qu'il est souhaitable qu'une résolution soit adoptée, si possible, à l'unanimité ou à une majorité la plus large possible.

La volonté de répondre à ce souhait ne peut toutefois pas mener à l'adoption d'un texte vague, comme ce fut sans doute quelquefois le cas dans le rapport de la commission d'enquête « Dutroux ».

C'est la raison pour laquelle M. Dewael continue de considérer qu'il faut inviter M. Wathelet à démissionner, ainsi que le prévoit à présent son amendement n° 5 (Doc. n° 1517/3) cosigné par Mmes Van de Casteele et Van den Poel-Welkenhuysen.

Il fait observer que si M. Vanvelthoven — et son groupe — se tient aux déclarations qu'il a récemment faites à la Chambre, cette résolution sera sans doute soutenue par une majorité significative.

\*  
\* \*

*M. Annemans présente son amendement n° 1* (Doc. n° 1517/2) par lequel il propose à la Chambre d'inviter M. Wathelet à présenter sa démission en qualité de juge à la Cour européenne de Justice, mais au sujet duquel la discussion a de fait déjà eu lieu.

*L'amendement n° 3* (Doc. n° 1517/3) propose à la Chambre d'inviter également le procureur-général de Liège, Mme A. Thily à se démettre de sa fonction

dus, na de ontsnapping van Dutroux, de verantwoordelijkheid van de gerechtelijke overheid op zich te nemen.

*De heer Annemans* stelt dat het oorspronkelijke voorstel van de heer Vanvelthoven, waarbij de heer Wathelet duidelijk wordt verzocht ontslag te nemen uit zijn ambt als rechter in het Europees Hof van Justitie op een eensgezinde consensus kon — en nog steeds kan — rekenen en dat verklaart waarom zijn fractie bereid was dat voorstel te steunen.

De politieke krachten die hem ertoe hebben gebracht de strekking van dat voorstel te milderen — door de heer Wathelet nog alleen te verzoeken « zijn verantwoordelijkheid op te nemen » —, zijn dezelfde als die welke hem er tot dusver toe hebben genoopt zich achter de gewezen minister van Justitie te scharen. Door die handelwijze heeft de heer Vanvelthoven de voormelde eensgezindheid (slechts een fractie ging niet akkoord) op de helling gezet.

Het verhullend taalgebruik van amendement n° 4 betekent dat de meerderheid de heer Wathelet blijft steunen en biedt de regering een vluchtweg aan. Zijn fractie weigert dat spelletje mee te spelen en zal voortaan niet langer ook maar de minste geloofwaardigheid kunnen hechten aan verklaringen waarbij de gewezen minister wordt verzocht ontslag te nemen uit zijn ambt als rechter.

\*  
\* \*

*De heer Tavernier* vindt dat de tekst die de meerderheid in amendement n° 4 voorstelt, aanvaardbaar zou zijn geweest indien dat het allereerste signaal aan de heer Wathelet was geweest, onmiddellijk na het verschijnen van het eerste verslag van de parlementaire onderzoekscommissie. Dat het eerste verslag dubbelzinnig was, kan worden verklaard doordat op de commissieleden pressie werd uitgeoefend, maar evenzeer door een vorm van naïviteit die hen liet geloven dat de heer Wathelet uit hun vaststellingen de juiste conclusies zou trekken. Noch de gewezen minister, noch de regering, noch de meerderheid hebben evenwel die conclusies getrokken.

De inhoud van het begrip politieke verantwoordelijkheid heeft aan waarde gewonnen sinds het ontslag van twee ministers en van de commandant van de rijkswacht. Een en ander houdt voortaan in dat zware fouten in het beheer tot ontslag leiden. Duidelijkheid wordt dus mogelijk.

De spreker begrijpt de redenen die ten grondslag liggen aan amendement n° 2 van de heer Reynders en deze laatste maakt weliswaar onmiskenbaar melding van de verantwoordelijkheid van de regering, maar de conclusies laten desalniettemin aan duidelijkheid te wensen over : wat voor zin heeft het de

et à assumer ainsi la responsabilité des autorités judiciaires à la suite de l'évasion de Dutroux.

*M. Annemans* considère que la proposition initiale de M. Vanvelthoven, invitant clairement M. Wathelet à démissionner de sa fonction de juge à la Cour européenne de Justice, faisait — et fait d'ailleurs toujours — l'unanimité et c'est pourquoi son groupe était disposé à soutenir cette proposition.

Les forces politiques qui l'ont conduit à atténuer la précision de cette proposition — en n'invitant plus M. Wathelet qu'à « prendre ses responsabilités » —, sont les mêmes que celles qui l'ont contraint jusqu'à présent à se ranger derrière l'ancien ministre de la Justice. Ce faisant, M. Vanvelthoven a mis cette unanimité (à laquelle un seul groupe ne participait pas) en danger.

Le langage codé de l'amendement n° 4 signifie que la majorité continue à se ranger derrière M. Wathelet et offre au gouvernement une occasion d'évasion. Son groupe se refuse à participer à cette manœuvre et ne pourra désormais plus accorder la moindre crédibilité à des propos tendant à inviter l'ancien ministre à se démettre de sa fonction de juge.

\*  
\* \*

*M. Tavernier* estime que le texte proposé par la majorité à l'amendement n° 4 aurait été acceptable s'il s'était agi du tout premier signal adressé à M. Wathelet, immédiatement après la parution du premier rapport de la commission d'enquête parlementaire. L'ambiguïté de ce premier rapport peut s'expliquer par les pressions exercées sur les commissaires, mais aussi par une certaine naïveté qui les portait à croire que M. Wathelet aurait tiré les bonnes conclusions de leurs constatations. Mais ni l'ancien ministre, ni le gouvernement, ni la majorité n'ont tiré ces conclusions.

Or, le contenu du concept de responsabilité politique s'est enrichi depuis la démission de deux ministres et du responsable de la gendarmerie et signifie désormais que des fautes graves dans la gestion se concluent par une démission. La clarté est dès lors possible.

S'il comprend l'inspiration de l'amendement n° 2 de M. Reynders, et si celui-ci pose clairement la responsabilité du gouvernement, les conclusions n'en sont cependant pas claires : quel sens celà a-t-il de demander à la majorité de voter une résolution par laquelle elle s'invite elle-même à tirer « en âme et

meerderheid te vragen een resolutie goed te keuren waarbij ze zichzelf verzoekt « in eer en geweten » de gevolgen te trekken uit de beoordelingsfouten die ze in het verleden heeft gemaakt ?

\*  
\* \*

*Mevrouw Van de Castele* herinnert aan het on dubbelzinnige standpunt dat haar fractie sinds 1995 inneemt. Zij is van oordeel dat de heer Wathelet ontslag moet nemen.

Haar fractie was bereid het oorspronkelijke voorstel van resolutie van de heer Dewael te steunen; gelet op de problemen die de meerderheid had bij het formuleren van dat voorstel, was haar fractie ook nog bereid een amendement te steunen waarbij de Kamer zelf de heer Wathelet zou oproepen ontslag te nemen uit zijn ambt. Een dergelijke oproep moet evenwel duidelijk en ondubbelzinnig zijn en dat is niet het geval voor het amendement dat de meerderheid voorstelt. Dat amendement wil al te zeer de kool en de geit sparen; daarom heeft haar fractie het amendement van de oppositie medeondertekend.

\*  
\* \*

*De heer J.-P. Viseur* betreurt dat het wollige taalgebruik sinds een etmaal weer de bovenhand heeft.

De wil waarvan blijkt werd gegeven om een aanzienlijke meerderheid achter de resolutie te krijgen, kan slechts een voorwendsel zijn, aangezien hij tot gevolg heeft dat in de Kamer een vage tekst in stemming wordt gebracht. De resolutie strekt ertoe een duidelijk signaal te geven aan de heer Wathelet en aan de bevolking; alleen het door de oppositie ingediende amendement n° 5 beantwoordt aan die voorwaarde. Daarom stelt hij voor dat onverwijld over dat amendement zou worden gestemd, zodat eenieder zijn standpunt kan bekendmaken. Hij nodigt de Kamer uit daarna haar wetgevende werkzaamheden te hervatten.

Ook hij verwijt amendement n° 2 van de heer Reynders een gebrek aan duidelijkheid.

\*  
\* \*

*De heer Tant* bevestigt de verantwoordelijkheid van de regering bij het voordragen van de heer Wathelet voor zijn huidige functie; de meerderheid heeft toen geoordeeld dat die aangelegenheid geen regeringscrisis waard was.

Hij herinnert eraan dat de politieke verantwoordelijkheid die de heer Wathelet niet meer op zich kan nemen en die het parlement hem evenmin kan verplichten op zich te nemen, een morele verantwoordelijkheid is geworden die alleen hij kan dragen.

Ten overstaan van de media is het moeilijker een genuanceerde houding aan te nemen dan een uitge-

conscience » les conséquences de ses erreurs d'appréciation du passé ?

\*  
\* \*

*Mme Van de Castele* rappelle la position sans ambiguïté de son groupe depuis 1995 et considère que M. Wathelet doit se démettre.

Son groupe était disposé à soutenir la proposition de résolution initiale de M. Dewael; étant donné les difficultés que la formulation de cette proposition posait à la majorité, son groupe était encore disposé à soutenir un amendement par lequel la Chambre inviterait elle-même M. Wathelet à démissionner de ses fonctions. Un tel appel doit cependant être clair et sans équivoque, ce qui n'est pas le cas de l'amendement proposé par la majorité, lequel a trop tendance à ménager la chèvre et le chou; c'est pourquoi son groupe a cosigné l'amendement de l'opposition.

\*  
\* \*

*M. J.-P. Viseur* regrette que la langue de bois ait repris ses droits depuis 24 heures.

La volonté affichée de recueillir une majorité significative ne peut qu'être un prétexte puisqu'elle conduit à proposer un texte ambigu au vote de la Chambre. Le but de la résolution est d'adresser un signal clair à M. Wathelet et à la population; seul l'amendement n° 5 déposé par l'opposition répond à ce critère. C'est pourquoi il propose le vote sans retard de cet amendement, qui permettra à chacun de faire connaître sa position, après quoi il invite la Chambre à reprendre ses travaux législatifs.

Il reproche lui aussi à l'amendement n° 2 de M. Reynders son manque de clarté.

\*  
\* \*

*M. Tant* confirme la responsabilité du gouvernement dans la désignation de M. Wathelet à la fonction qu'il occupe actuellement; la majorité avait à l'époque considéré que cette question ne valait pas une crise gouvernementale.

Il rappelle que la responsabilité politique que M. Wathelet n'est plus en mesure d'assumer et que le parlement n'est pas davantage en mesure de le contraindre à assumer, s'est transformée en responsabilité morale qu'il est seul à pouvoir porter.

Face aux médias, il est plus malaisé d'adopter une attitude nuancée qu'une attitude tranchée. La posi-

sproken standpunt te verkondigen. Meer in het bijzonder de zorg om geen houding aan te nemen die de geschiedenis zou kunnen ingaan als een « lynchpartij », ligt ten grondslag aan het standpunt van zijn fractie. Het Parlement heeft bovendien een wetgevende bevoegdheid en oefent de politieke controle uit. Het is evenwel niet de taak van het Parlement een waardeoordeel te vellen over wie dan ook, zonder die persoon zelfs maar te hebben gehoord.

Het standpunt van zijn fractie is niet ingegeven door communautaire overwegingen en evenmin door loutere loyauté aan de regering. Het Parlement heeft het recht en de plicht waardeoordelen te formuleren, in het bijzonder in dossiers met een grote symbolische waarde, wat hier het geval is. De voorzichtigheid die zijn fractie aan de dag legt, moet voorkomen dat betreurenswaardige fouten die in het verleden werden gemaakt, meer in het bijzonder na de Tweede Wereldoorlog, worden herhaald.

Nu is het van belang het wetgevend werk te hervatten en uitvoering te geven aan de hervormingen die dringend noodzakelijk zijn sinds de verslagen van de parlementaire onderzoekscommissie de vinger hebben gelegd op de structurele tekortkomingen.

\*  
\* \*

Volgens *de heer De Crem* is het teken dat wordt gegeven met de voorgestelde tekst van amendement n° 4 weliswaar niet het sterkste signaal dat de Kamer had kunnen uitzenden, maar toch is het duidelijk genoeg om door de heer Wathelet begrepen te kunnen worden. Als de zinsnede « *in alle aspecten zijn verantwoordelijkheid op te nemen* » goed wordt gelezen, kan men er niet omheen dat daaronder moet worden verstaan dat de heer Wathelet zijn huidige ambt over afzienbare tijd niet meer zal uitoefenen.

\*  
\* \*

*De heer Eerdekens* vreest dat het debat een slecht voorteken is voor de toekomstige besprekingen van de hervorming van politie en justitie. Binnen de parlementaire fracties zijn de meeste leden immers de mening toegedaan dat de heer Wathelet een vergissing heeft begaan bij de voorwaardelijke invrijheidstelling van Dutroux en dat de gewezen minister in de fout is gegaan door geen strikte *follow-up* te verzekeren van de daaraan gekoppelde voorwaarden. Voorts zijn de fracties ontvankelijk voor het sterke gebaar dat de twee ministers en de luitenant-generaal van de rijkswacht hebben gesteld. Die alom gedeelde indruk moet de heer Wathelet ertoe brengen daaruit de nodige conclusies te trekken.

Het heeft geen belang dat de goedgekeurde resolutie zonneklaar is, of wat minder uitgesproken is; de gewezen minister zal weten voor welke keuze hij in

tion de son groupe est notamment inspirée par le souci de ne pas adopter une attitude que l'histoire pourrait retenir comme un « lynchage ». En outre, le Parlement a une compétence législative et de contrôle politique; il ne lui appartient toutefois pas de se poser en juge de moralité au sujet de quiconque sans même l'avoir entendu.

La position de son groupe n'est inspirée par aucune considération communautaire et pas davantage par la seule loyauté à l'égard du gouvernement. Le Parlement a le droit et le devoir de formuler des considérations d'ordre moral, en particulier dans les dossiers affectés d'une haute valeur symbolique, ce qui est le cas en l'occurrence; mais la prudence observée par son groupe vise à éviter de reproduire de regrettables erreurs qui se sont produites dans le passé, notamment à l'issue de la seconde guerre mondiale.

Il importe maintenant de reprendre le travail législatif et de mettre en œuvre les réformes dont la nécessité s'impose depuis la révélation des déficiences structurelles que les rapports de la commission d'enquête parlementaire ont mis en lumière.

\*  
\* \*

*M. De Crem* considère que si le signal que contient le texte proposé à l'amendement n° 4 n'est peut-être pas le plus puissant que la Chambre aurait pu formuler, il est toutefois assez fort que pour pouvoir être compris par M. Wathelet. Si l'on décode la phrase « *prendre ses responsabilités à tous les égards* », il faut bien accepter de comprendre que cela signifie que M. Wathelet n'occupera sous peu plus ses fonctions actuelles.

\*  
\* \*

*M. Eerdekens* craint que le débat n'augure mal des discussions futures sur la réforme des polices et de la justice. En effet, une opinion largement répandue parmi tous les groupes parlementaires retient l'erreur de M. Wathelet en libérant Dutroux sous conditions, sa faute en n'assurant pas le suivi rigoureux de ces conditions, mais également le geste fort de deux ministres ainsi que du lieutenant-général de gendarmerie. Ce sentiment partagé doit conduire M. Wathelet à tirer les conclusions qui s'imposent.

Que la résolution adoptée soit totalement limpide ou le soit moins, l'ancien ministre saura le choix de conscience devant lequel il se trouve. Quant au Par-

geweten staat. Het Parlement kan terzake niet in zijn plaats beslissen, maar moet zo snel mogelijk opnieuw aan de slag.

\*  
\*   \*

*De heer Vanvelthoven* vindt dat de heer Wathelet niet in zijn ambt herbenoemd had mogen worden en dat die beslissing wellicht een inschattingsfout is geweest, die gevolgen kan hebben op de houding die magistraten zullen aannemen.

Daarom heeft de spreker gepoogd een voorstel van resolutie te formuleren waarbij de heer Wathelet onomwonden wordt gevraagd zijn ontslag in te dienen. De waarheid gebiedt te stellen dat dit voorstel bij de oppositie noch bij de meerderheid een eensgezind onthaal heeft gekregen. De heer Vanvelthoven heeft dan ook naar de best mogelijke formulering gezocht, zoals die een neerslag heeft gekregen in het door de meerderheid ingediende amendement.

Deze tekst is allerminst dubbelzinnig voor wie bereid is hem integraal te lezen; de spreker betreurt dan ook dat de interpretatie die de oppositie eraan geeft, de heer Wathelet er kan toe aanzetten aan die oproep geen gevolg te geven. De heer Vanvelthoven verzoekt hen die een duidelijk signaal willen uitsturen, dit amendement goed te keuren.

\*  
\*   \*

*De heer Reynders* blijft erbij dat de regering verantwoordelijk is voor de verlenging van het mandaat van de heer Wathelet.

Wanneer de heer Vanvelthoven de door de meerderheid voorgestelde tekst ter sprake brengt, voegt hij er systematisch de interpretatie aan toe dat de woorden « zijn verantwoordelijkheid op te nemen » dient te worden gelezen als « ontslag te nemen ». Zijn de vier fractievoorzitters die dat amendement hebben ondertekend, het allen met die lezing eens ? De heer Reynders verzoekt hen terzake elke dubbelzinnigheid weg te nemen.

Ook *de heer Dewael* wil de door de heer Reynders gevraagde precisering.

\*  
\*   \*

Volgens *de heer Lefevre* zijn twee soorten van antwoord mogelijk op de zaak die nu ter bespreking ligt.

Allereerst is er een emotionele reactie, waarbij het ontslag van de heer Wathelet wordt geëist, hetgeen een groot deel van de bevolking wil; de spreker en zijn fractie zijn van oordeel dat met een dergelijke reactie geen rekening wordt gehouden met de naleving van de rechtsregels.

Het door de meerderheid ingediende amendement n° 4 biedt een antwoord waarbij de rechtsregels wel degelijk in acht worden genomen. De heer Wathelet

lement, il ne peut pas décider à sa place, mais doit sans tarder se remettre à l'ouvrage.

\*  
\*   \*

*M. Vanvelthoven* considère que M. Wathelet n'aurait pas dû être reconduit dans sa fonction et que cette décision constitue probablement une erreur d'appréciation susceptible d'avoir des conséquences quant à l'attitude de magistrats.

C'est pourquoi il a tenté de formuler une proposition de résolution demandant très clairement à M. Wathelet de se démettre. Cette proposition n'a à la vérité pas recueilli l'unanimité, ni dans les rangs de l'opposition, ni dans ceux de la majorité. Il a dès lors cherché la meilleure formule, qui s'est traduite par l'amendement déposé par la majorité.

Ce texte ne contient aucune ambiguïté pour qui veut bien le lire entièrement; aussi regrette-t-il que l'interprétation de l'opposition puisse le cas échéant suggérer à M. Wathelet de se soustraire à cet appel. Il invite ceux qui ont la volonté de transmettre un signal clair à approuver cet amendement.

\*  
\*   \*

*M. Reynders* maintient la responsabilité du gouvernement dans la reconduction du mandat de M. Wathelet.

Lorsque M. Vanvelthoven évoque le texte proposé par la majorité, il y ajoute systématiquement l'interprétation selon laquelle « prendre ses responsabilités » signifie « démissionner ». Les quatre chefs de groupe ayant signé cet amendement partagent-ils tous cette interprétation ? M. Reynders les invite à lever toute ambiguïté à cet égard.

*M. Dewael* souhaite lui aussi obtenir la précision demandée par M. Reynders.

\*  
\*   \*

*M. Lefevre* formule les deux types de réponse que l'affaire en discussion peut appeler.

D'abord, une réponse émotive, réclamant la démission de M. Wathelet, qu'une bonne partie de la population souhaite; de l'avis de l'intervenant et de son groupe, cette réponse ne tient pas compte du respect des règles de droit.

La réponse qui respecte les règles de droit est formulée dans l'amendement n° 4 déposé par la majorité. Inviter M. Wathelet à prendre ses responsabi-

verzoeken zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen, kan inhouden dat hij ontslag neemt; aangezien hij niet langer politieke functies uitoefent, gaat het in zijn geval om een individuele gewetenskwestie. De voorgestelde verklaring is dus heel duidelijk : met inachtneming van de scheiding der machten, wordt de gewezen minister verzocht zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen, zoals elke burger dat moet doen. De heer Wathelet zal ongetwijfeld begrijpen wat dat betekent.

Het Parlement behoort, met inachtneming van de democratische regels, te weerstaan aan emotionele reacties, ook al is de assemblee, zoals de heer Perin heeft gesteld, de barometer geworden van wat bij de bevolking leeft.

\*  
\*   \*

*De heer De Crem* preciseert zijn door de heer Tant gedeelde opvatting : de tekst verzoekt de heer Wathelet geenszins om ontslag te nemen, maar als de betrokkene de in de tekst vervatte boodschap correct inschat, zou dat hem ertoe moeten aanzetten een stap opzij te zetten.

\*  
\*   \*

*De heer Dufour* verklaart dat hij in eer en geweten het amendement van de meerderheid zal goedkeuren; dat amendement is helemaal niet dubbelzinnig en vraagt ontegensprekelijk aan de heer Wathelet om ontslag te nemen.

Hij verzoekt de assemblee zich evenwel in alle sereniteit uit te spreken en niet toe te geven aan emotionele reacties bij de bevolking.

\*  
\*   \*

#### IV. — STEMMINGEN

De amendementen n<sup>rs</sup> 4 en 5 strekken beide tot de vervanging van de gehele tekst van de resolutie.

Ingevolge de vraag van *de heer Dewael* om eerst over zijn amendement n<sup>o</sup> 5 te stemmen — gelet op het meer verstrekkende karakter ervan —, beslist *de commissie*, op voorstel van haar voorzitter, om zich voorafgaandelijk uit te spreken over de volgorde van stemming van deze beide amendementen.

Tien leden spreken zich uit om prioritair te stemmen over amendement n<sup>o</sup> 4 en 7 leden stellen voor om eerst te stemmen over amendement n<sup>o</sup> 5.

\*  
\*   \*

tés peut signifier sa démission; étant donné qu'il n'assume plus de responsabilités politiques, il s'agit pour lui d'un problème de conscience individuel. La déclaration proposée est donc très claire : tout en respectant la séparation des pouvoirs, elle invite l'ancien ministre à assumer ses responsabilités comme doit le faire chaque citoyen. M. Wathelet comprendra sans aucun doute ce que cela signifie.

Dans le respect des règles démocratiques, le Parlement se doit de ne pas succomber à l'émotion, même si, comme le disait M. Perin, il est devenu le thermomètre de l'émotion de la population.

\*  
\*   \*

*M. De Crem* précise son propos, dont le contenu est partagé par M. Tant, à savoir que le texte ne demande pas à M. Wathelet de démissionner, mais devrait le conduire à se démettre s'il entend correctement le message qu'il contient.

\*  
\*   \*

*M. Dufour* annonce qu'il votera en âme et conscience en faveur de l'amendement de la majorité; cet amendement ne contient aucune ambiguïté et invite clairement M. Wathelet à démissionner.

Il invite toutefois l'assemblée à se prononcer en toute sérénité et sans céder à l'émotion populaire.

\*  
\*   \*

#### IV. — VOTES

Les amendements n<sup>os</sup> 4 et 5 tendent tous deux à remplacer le texte de la résolution dans son ensemble.

*M. Dewael* ayant demandé que son amendement n<sup>o</sup> 5 soit mis aux voix en priorité — étant donné qu'il va plus loin —, *la commission* décide, sur proposition de son président, de se prononcer d'abord sur l'ordre dans lequel ces deux amendements seront mis aux voix.

Dix membres estiment que la priorité doit être accordée à l'amendement n<sup>o</sup> 4 et sept membres qu'elle doit être accordée à l'amendement n<sup>o</sup> 5.

\*  
\*   \*

Amendement n° 4 van de heren Vanvelthoven, Tant, Eerdeken en Lefevre wordt vervolgens aangenomen met 10 tegen 7 stemmen.

Hoewel de tekst van de oorspronkelijke resolutie hierdoor volledig is vervangen, beslist de commissie om zich ook over de overige amendementen uit te spreken.

Amendement n° 5 van de heren Dewael, Daems, Tavernier en mevrouw Van de Castele en mevrouw Van den Poel-Welkenhuysen wordt verworpen met 9 tegen 5 stemmen en 3 onthoudingen.

Amendement n° 1 van de heren Annemans en Van den Eynde wordt verworpen met 10 stemmen tegen 1 en 6 onthoudingen.

Amendement n° 2 van de heer Reynders wordt verworpen met 11 tegen 6 stemmen.

Amendement n° 3 van de heren Annemans en Van den Eynde wordt verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 3 onthoudingen.

\*  
\* \*

Ingevolge de aanneming van amendement n° 4, dient ook het opschrift van het voorstel van resolutie dienovereenkomstig te worden aangepast (zie stuk n° 1517/5).

Het voorstel van resolutie van de heren Annemans en Van den Eynde (Stuk n° 1515/1) komt derhalve te vervallen.

\*  
\* \*

Dit verslag werd eenparig goedgekeurd.

*De rapporteur,*

R. DAEMS

*De voorzitter,*

Ch. JANSSENS

L'amendement n° 4 de MM. Vanvelthoven, Tant, Eerdeken et Lefevre est ensuite adopté par 10 voix contre 7.

Bien que le texte de la résolution initiale soit entièrement remplacé par cet amendement, la commission décide de se prononcer également sur les autres amendements.

L'amendement n° 5 de MM. Dewael, Daems, Tavernier et Mmes Van de Castele et Van den Poel-Welkenhuysen est rejeté par 9 voix contre 5 et 3 abstentions.

L'amendement n° 1 de MM. Annemans et Van den Eynde est rejeté par 10 voix contre une et 6 abstentions.

L'amendement n° 2 de M. Reynders est rejeté par 11 voix contre 6.

L'amendement n° 3 de MM. Annemans et Van den Eynde est rejeté par 13 voix contre une et 3 abstentions.

\*  
\* \*

Par suite de l'adoption de l'amendement n° 4, il y a également lieu d'adapter l'intitulé de la proposition de résolution en conséquence (voir Doc. n° 1517/5).

La proposition de résolution de MM. Annemans et Van den Eynde (Doc. n° 1515/1) devient dès lors sans objet.

\*  
\* \*

Le présent rapport est approuvé à l'unanimité.

*Le rapporteur,*

R. DAEMS

*Le président,*

Ch. JANSSENS